

Проведений теоретичний аналіз європейського досвіду впровадження освітніх програм для батьків передчасно народжених дітей вказує на їхню ефективність та доцільність. Вважаємо за доцільне впровадження такого типу програм і в Україні. Для цього необхідною є співпраця широкого кола спеціалістів неонатологів, педіатрів і психологів.

Література

1. Лакатош В. П., Наритник Т. Т., Біла В. В., Аксьонова А. В., Ткаліч В. О. Передчасні пологи: протиріччя і сучасні реалії. *Здоровье женщины*. 2014. № 7. С. 10–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zdzh_2014_7_3 (дата звернення: 27.05.2020).
2. Borszewska-Kornacka M. K. Program edukacji dla rodziców. *Standardy opieki medycznej nad noworodkiem w Polsce*. 2019. S. 185–190.
3. Jurczak A., Hop I., Wieder-Huszla S., Stanisławska M., Branecka-Woźniak D., Grochans E. The level of stress experienced by parents of in- fants hospitalized in a neonatal intensive care unit. *Journal of Public Health, Nursing and Medical Rescue*. 2015. No. 1. P. 32–38.
4. Kmita G., Cieslak-Osik B., Kiepur E. Opieka psychologiczna dla rodzin z dziećmi przedwczesnie urodzonymi. *Standardy opieki medycznej nad noworodkiem w Polsce*. 2019. S. 177–184.
5. Kmita G. Interakcje w triadzie matka-ojciec-dziecko w diagnozie i terapii dzieci urodzonych ze skrajnym wcześniactwem. *Polskie Forum Psychologiczne*. 2018. T. 23, No. 3. S. 516–529.
6. Łuczak-Wawrzyniak J. Matka wcześniaka – sytuacja psychologiczna i społeczna w trakcie pobytu dziecka w szpitalu i po opuszczeniu oddziału noworodkowego. *Ginekologia Praktyczna*. 2009. Vol. 17. No. 1. S. 7–8.

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ ПРОЯВУ ПРОФЕСІЙНОГО СТРЕСУ У ПЕДАГОГІВ

Наталія ПІКОВЕЦЬ

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
natpicovets@meta.ua

Серед низки чинників, що визначають характеристики психічного здоров'я особистості, велике значення має психічна стійкість до стресових ситуацій. Сьогодні в Україні перед працівниками освітніх організацій стоять нові, більш складні вимоги, а це, у свою чергу, зумовлює виникнення емоційного напруження, розвитку професійних стресів і впливає на їх психологічний стан.

Проблема професійного здоров'я людини в умовах сьогодення є однією з найбільш актуальних. У процесі трудової діяльності фахівець систематично піддається різним психоемоційним впливам, а стрес став природною та невід'ємною частиною нашого повсякденного життя. Нездатність або невміння людини долати стреси є причиною виникнення порушень стану здоров'я або погіршення якості життя. Зокрема, найвищий рівень стресу спостерігається у спеціалістів, які працюють з людьми, їхніми проблемами і потребами [3].

Симптоми стресу однакові як для жінок, так і для чоловіків. Проте існують певні відмінності. Так, науковці констатують особливі «жіночі» реакції на стрес, наприклад, нестерпний головний біль або напади паралізуючого страху. Чоловіки

частіше відчувають наслідки стресу, а саме: обмеження рухової активності, психічні розлади, втрата слуху і зору, пам'яті. У них виробляється негайна й безпосередня реакція на стрес. Тестостерон зумовлює високу активність, самовпевненість, підвищує здатність концентрації уваги на ситуації і пошуку шляхів виходу з неї через певну дію.

Варто зазначити, що різні реакції жінок і чоловіків на стрес стосуються не лише особистісних і біологічних особливостей, але й виховання, норм, визначених у суспільстві, яких привчають дотримуватися з народження. Хоча значення фізіології применшувати не варто, у стресових ситуаціях чоловікам властиво замикатися у собі, щоб наодинці обдумати проблему та пов'язані з нею переживання, тоді як жінками керують у цей час емоції. Для опанування себе, жінки і чоловіки обирають різні стратегії. Чоловікові стає легше, коли він береться вирішувати проблему, а жінці – коли вона говорить про неї.

Науковці трактують зміст поняття «професійний стрес» як реакцію на професійну ситуацію, що виявляється в емоційному та психічному реагуванні, а також, як наслідок некерованого стресу. У дослідженнях розкрито чинники, що можуть спровокувати психологічний стрес у жінок і чоловіків у сфері професійної діяльності.

Тривале переживання психологічного стресу у професійній діяльності здатне спричинити емоційне та психічне вигорання фахівця. У своїх дослідженнях науковці зазначають, що професійне вигорання часто можна спостерігати і у жінок, і у чоловіків у віці 30 років. Можливою причиною є криза 30 років, яку психологи ще називають «проблемою сенсу життя». Оглядаючись на пройдений шлях, людина бачить, як при сформованому і зовні благополучному житті все-таки недосконалою залишається особистість. Відбувається переоцінка цінностей, втрата сенсу у кар'єрі [2, с. 90].

Науковці, під керівництвом ученої Л. Карамушки, вивчаючи проблему емоційного вигорання працівників освітніх організацій, не виявили статистично значущої відмінності у компонентах емоційного вигорання жінки та чоловіка. У чоловіків-педагогів більш виражений перший компонент – «напруга», тоді як у жінок-педагогів – «резистенція» і «виснаження». Жінки більш схильні до психовегетативних і психосоматичних порушень [1].

На нашу думку, у цьому питанні має також значення врахування статистики. Зокрема, відповідно до офіційних даних (2014 р.), в українській середній і вищій школі працює 693,3 тис. викладачів і викладачок, з них 80,0 % – жінки. Кожна десята працююча жінка зайнята у сфері освіти, тоді як відсоток чоловіків-викладачів і вчителів – 2,8 %. Втім, треба зазначити, що у вищій школі кількість жінок і чоловіків є майже однаковою – зі 158,5 тис. викладачів закладів вищої освіти III–IV рівнів акредитації 52,4 % – жінки, 57,6 % – чоловіки. [4]. Припускаємо, що така статистична картина може зумовити певні особливості прояву психологічних станів, переживання професійного стресу та розвитку психічного вигорання у педагогів обох статей. Це, у свою чергу, розширює горизонти подальших досліджень заявленої проблеми.

Література

1. Карамушка Л. М. Синдром професійного вигорання у вчителів: гендерні аспекти : монографія. Київ : Міленіум, 2003. 40 с
2. Киселиця О. М., Богданюк А. М., Гуліна Л. В., Свекла Р. М. Прогнозування та запобігання синдрому професійного вигорання і хронічної втоми учителів фізичної культури. *Молодий вчений*. 2018. № 3.3 (55.3). С.89–92. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/3.3/25.pdf> (дата звернення: 28.03.2020).
3. Кокун О. М. Особливості прояву стресостійкості майбутніх фахівців соціономічних професій. *Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian Scientific Journal*. 2016. № 03 (11). URL: <https://cutt.ly/YffApVA> (дата звернення: 15.03.2020).
4. Кохут І. Чим відрізняються жінки і чоловіки: про гендерну (не)рівність у вищій освіті. *Аналітичний центр CEDOS*: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/NffAakF> (дата звернення: 30.03.2020).

ГЕНДЕРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СТЕРЕОТИПІВ ТА ПРОФЕСІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ

Галина ТАТАУРОВА-ОСИКА

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України,
g.tataurowa@gmail.com

Перемогою європейської співдружності у напрямку подолання гендерної нерівності можна вважати скасування Міністерством охорони здоров'я України у 2017 р. наказу № 256 від 1993 р. що визначав перелік із 450 професій, заборонених для жінок. Така заборона суперечила національному законодавству, вимогам законодавства Європейського союзу, міжнародним зобов'язанням України щодо питань гендерної політики, а також не відповідала сучасному Класифікатору професій.

У процесі проведення емпіричного дослідження, було виявлено гендерні стереотипи, з якими стикаються жінки та чоловіки у своїй професійній діяльності, з'ясовано їх вплив на професійний розвиток особистості. Вибірка включала 50 студентів – бакалаврів і магістрів, віком 20–23 роки (46,0 % – дівчата та 54,0 % – юнаки), а також 50 вчителів виробничої сфери (ЖБК ім. С. Ковальської, м. Київ), віком 30–45 років, які мають дітей від дошкільного до середнього шкільного віку (46,0 % – жінки та 54,0 % – чоловіки). Опитування та тестування проводилось з допомогою сервісу Google-Form, обробка даних здійснювалась в електронних таблицях Excel.

У процесі дослідження було використано комплекс психодіагностичних методик для визначення прояву гендерних стереотипів у професійній діяльності особистості, а саме: авторська методика «Гендерні стереотипи в освіті та професійній діяльності» (валідність методики задокументована Вченою Радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнко протокол № 4 від 7 листопада 2014 р.); модифікований опитувальник З. Шевченко «Гендерні стереотипи професійного вибору сучасної студентської молоді»; модифікована методика – тест «Ставлення до принципів гендерної рівності у вихованні дітей»